

- x̄. 5159 - 125/1937-38 - 1937. xii. 17. - vegyes - nyelvs.;
 5278. - 244/ " " - 1938. iii. 29. - történeli - nyelvs.;
 5417 - 383/ " " - " vi. 24. - kételes - m. ny. pót.;
 5467 - 29/1938-39 - " ix. 30. - m. ny. pót. - nyelvs.

Sáboraljanylely, Szemplin m., 1916. viii. 30. cím. keth.

Aratani áhvat: 147/1938-39. jny.

rep: 1938. x. 5.

A DEBRECENI M. KIR. TISZA ISTVÁN TUDOMÁNYEGYETEM
JOG- ÉS ÁLLAMTUDOMÁNYI KARA.

1292. - 1937/1938 szám.

Érk: 19... évi 1938 JUN. 20. hó... n.

Előirat: _____

drb. melléklet. Utóirat: _____

Prínlatra kiadatik:

Dr. Kovács Aurél

" Bacsó Fejő
professzor matematikán.

Debrecen 1937. június 20.

[Handwritten signature]
e. i. dehoj.

El fogadom!

[Handwritten signature]

Debrecen
1938. VI. 21

[Handwritten signature]

A M A G Á N L A K S É R T É S A
M A G Y A R B Ű N T E T Ő J O G
F E L F O G Á S Á B A N .

Doctori dolgozat a magyar büntetőjogból.

I r t a :

Reis Ferenc

B e v e z e t ő .

A tulajdonképeni értelemben felfogott kriminalitással a tudományos és a gyakorlati irányu szakirodalom, a dolog súlyosságának, fontosságának megfelelően igen gazdagon foglalkozik. Ez természetes is. Hiszen a tulajdonképeni, vagy szoros értelemben vett kriminalitásnak azt tekintjük, amidőn egyik ember a másik embert életében, vagy legalább is testi épségében, vagy vagyonában kisebbíti meg.

Nem kevésbé fontos és érdekes a vele való foglalkozásra azonban a nem tulajdonképeni értelmű kriminalitás is, amellyel az oly tettek elkövetését jelöljük, amely tettek útján azoknak elkövetői nem anyagi javakat semmisítenek, vagy sértenek meg, vagy vesznek el, hanem a tett tisztán immaterialiákat sért, vagy veszélyeztet.

A tettes itt morális károkozásra törekszik. Oly cselekedetet követ el, amely cselekedettel embertársa morális értékének csökkentését igyekszik elői-

dézni. Az ilyen cselekedet elkövetője az általa sérteni szándékolt, megtámadott személy iránt megszegi a társadalmi és állami védelem célját szolgáló jogszabályokat. Anyagi kárt azonban a sértettnek nem okoz.

A magánlaksértés.

A tisztán immaterialis javakat veszélyeztető, vagy sértő bűncselekmények közé tartozik a magánlaksértés is.

A magánlaksértés fogalmi constructioja jogjelenségi mivolta, bűncselekményi lényege nincsen oly világosan felderítve, mint egyéb bűncselekményeké. Sőt a magánlaksértés mélyreható precíz taglalása nem is sok irónál található. A kérdés tudományos művelése - úgy tetszik - nem tulságosan kedvelt vizsgálódási terrenuma a büntetőjogi íróknak. Ám a kérdés viszonylagosan szerény irodalmát nem kizárólag a büntetőjogot mélyen szántó írásaikkal eredményesen művelő jeles büntetőjogászoknak az ezen kérdéssel szemben táplált kedvetlenségével, sőt talán nem is ezzel, kell

és lehet megmagyarázni, hanem azzal, hogy a régebbi időkben az immaterialis javakat, melyek az ilyen bűncselekményeknél a támadás tárgyai, nem tekintették nagyon fontosaknak. Az immaterialis javakat a materialisakkal szemben, vagy azok mellett így csekélyebb jelentőségűnek tartó nézet maradványai talán ma is tapasztalhatók, az újabb felfogás maradék nélkül nem győzedelmeskedett még a régi vélemény felett.

A magánlaksértés fogalmának ezen irodalmilag ki nem művelt volta, a fogalom nem egészen tiszta jellege eredményezi azután azt, hogy a magánlaksértés fogalma tekintetében a vélemények inquadránsak.

A magánlaksértést többen úgy fogják fel, mint az egyén becsülete elleni támadást.

Kétségtelen az, hogy a magánlaksértés ebből is foglal magában valamit. A római jog a magánlaksértés tekintetében valóban ilyen szemlélet alapján állott, amennyiben a magánlaksértést az "injuria" fogalmi megjelöléssel fedte.

A magánlaksértés felfogható azonban a személyes szabadság elleni delictumnak is. Aminthogy két-

ségtelenül fel is fogták így és felfogták úgy is, mint a békesség, a házi nyugalom elleni bűncselekményt.

Ugy ezekben a felfogásokban, mint abban, amely a közrend elleni vétést látja a magánlaksértésben, több-kevesebb mértékben rejlik igazság. Valamennyi ilyen nézetnek megvan az alapja, merthiszen minden felfogás által **vallott** elem fellelhető a magánlaksértés cselekményében. De minden ilyen elem csak a cselekmény rész eleme, de egyik ilyen nézetvariáció sem öleli fel a magánlaksértés egész cselekmény complexumát. Minden felfogás csak a cselekmény egy-egy részét érinti.

Többféle természetű cselekménynek egyazon fogalom korlátai közé való illesztése nem segíti elő, hanem - ellenkezőleg - hátráltatja azt, hogy a fogalmat tisztán láthassuk. Ha különböző karakterű cselekményeket így egy fogalom abroncsával összekötünk, az így összefoglalt cselekményeknek csakis a közös tulajdonságait szemlélhetjük, de az egymástól elütő, karakterizáló vonások elvesznek, s így szem-

lélésük is lehetetlen.

A magánlaksértés delictumának creálásával az állam számos immaterialis jogtárgyat kíván megoltalmazni. Így egyebek között a becsületet és emínter a női becsületet. Mert immaterialia-e a becsület? Kétségtől. Hiszen a becsület fizikailag érzékelhetetlen oly intern egyéni értéke az embernek, amely benső individualis érték az embertársak által elismertetik. Ennek a megfoghatatlan jogtárgynak védelme is célja tehát a magánlaksértés büncselekményének creálásával az államnak.

Azonban nemcsak ezé, hanem ugyanigy a személyes szabadságé is. A magánlaksértés büncselekménye ugyanigy magában foglalja az otthon békéje, az otthon és a család titkai ellen intézett támadó cselekvényeket is.

Ámde nemcsak magánérdeket szolgál a magánlaksértésnek, mint büntetési tényálladéknak megállapítása, hanem közérdeket is oltalmaz, mert a tényálladék megállapításával az otthon quasi körülbástyáztatik, mentesíti, illetőleg védi az

otthon nyugalmaiban, a család körében töltött pihenő perceit a polgárnak.

Az állam ennek a tényálladéknak a megállapításával biztosítja azt, hogy az egyén által megteremtett és körülzárt terrenumon, mint a magáén zavartalanul megmaradhasson, sőt ezen túlmenőleg nemcsak a magáénak tudhatja azt, hanem quasi souverén urként is élhet - épen a jog eme védelme folytán - ezen a területen.

Ezt a védelmet pedig egyrésztől indokolja az ember egyéni dignitása, amelyet az otthonának zavartalan békéje ellen intézett támadás sértene és sért, ha megtörténik. Indokolja másfelől a család védelme. Továbbmenve, a család védelmét pedig az teszi szükségessé, hogy a társadalom a családokból, mint alapegységekből épül fel. A társadalom ily organizáltsága mellett tehát szükségszerű követelmény az otthon védelme.

Ezért van azután, hogy az említett körülményeknél fogva a magánjog tendenciája is az, hogy a lakás berendezési tárgyai közül egyre több nyil-

vánittassék olyannak, amely végrehajtás alá nem vehető. Ez a rendelkezés is azt célozza, hogy azokat a tárgyakat, amelyek az egyén otthoni nyugodalmát szolgálják, s vele - esetleg évtizedeken át - szinte összeforrtak, tőle végrehajtás útján elvonni, azoknak zavartalan, békés használatától megfosztani ne lehessen.

Ugyancsak connexitásban van ez a tendentia az alkotmányos államszervezetben a politikai jogositványok kiterjesztésével is.

Abban a korban, amelyben az állampogár politikai jogositványoknak activ alanya nem volt, sőt polgári társadalomról sem szólhatunk, s így polgárokról sem, ^{1.} az egyes egyének az államban pusztán számszerű tényezők voltak.

Az alkotmányos államszervezetben azonban a politikai potentia nagy százaléka az állampolgárokra, mint államszervekre ^{2.} szállott, s e kor bekö-

1. lévén rendi az államszervezet.

2. t.i., mint választó polgárookra.

vetkezése óta az állampolgár többé nemcsak anyagi javainak hatékony védelmét kívánja meg, hanem a jogegyenlőség ideájának immaterialis javaira való vonatkoztatását is. Ezen immaterialis javak között pedig igen fontos szereppel bír az otthon zavartalan nyugalma.

A magyar büntetőjog a magánlakás védelme tekintetében oly szigorú rendelkezéseket tartalmaz, amely rendelkezések a magyar büntetőjogot egyéb büntetőjogokkal szemben e tekintetben sajátosnak teszik, s amely sajátos fokozott védelem nemcsak ezen a téren, hanem például a női becsület tekintetében is fennáll.

A magyar büntetőjog a magánlaksértés bűncselekményének ilyené alkotásával a társadalomnak családi egységekre való analizálását a legpraegnánsabban kifejezi. Az egyazon otthonban élő családtagoknak a családfő auctoritása alatt álló, s a moral által vezérelt patriarchalis szervezetű szoros egyé tartozása nyilvánul a magyar büntetőjogban.

A magyar büntetőjog az otthonnak quasi szent érinthetetlenségét nyilvánítja ezzel.

Amikor a büntetőjog a magánlaksértést úgy formulázza, hogy nem csupán a fizikai ellenálláson keresztül való lakásba hatolást tekinti annak, hanem tényálladáski elemnek tekinti - nem szólva az önhatalmu lakásban maradásról - azt is, ha valaki a lakónak akarat ellenére a lakásba csupán bemegy is, a jogvédett területet üdvösen kiszélesíti.

Miért helyes ez?

Helyesnek ítélnélhető ez azért, mert a törvényhozás célja a bűncselekmény megállapításával mindama szempont védelme, amelyet a cselekmény megállapításánál, mint megvédendőt szem előtt tartott, s az a körülmény, hogy a tettes fizikai ellenállás legyőzése után, vagy anélkül hatolt be a lakásba - közömbös. A tettes ugyanis épenugy megsérti a törvényhozó által védeni szándékolt szempontokat, akár ellenállt neki valaki, akár csak egyszerűen bement a lakásba. Így végered-

ményben a lakásba való, erőszak legyőzésével történő bemenetel súlyosabbá teheti ugyan a magánlaksértés bűncselekményét, de elvi különbséget szülő mozzanatnak nem tekinthető. Nem győz le fizikai ellenállást az, aki a szomszédjával rossz viszonyban van, annak lakásából régen ki van tiltva, s ő oda mégis bemegy, s az együtt ülő familiának kellemetlenkedik.

Sőt tovább menve, nemcsak a fizikai ellenállás legyőzése nélkül történt bemenetel tekintetik magánlaksértésnek - helyesen, hanem a házi békesség egyáltaláni, bárminő uton-módon történő megzavarása is, hiszen alig lehet kétséges, hogy megzavarja az otthon nyugalma nemcsak az, aki a lakásba bemegy, hanem az is, aki haragosának ablaka alatt éj idején kiáltozik, zajt csap, minduntalan becsenget etc. etc. Mégis ez magánlaksértésnek a magyar Btk. fogalmazása szerint nem tekinthető. Az ily cselekmények a magánlaksértés fogalmán kívül esnek, s így ezek ellen a magyar büntetőjog védelmet sem nyújt. A

magyar jog azonban mégsem megy el közömbösen az ilyen nemű cselekmények mellett, mert az 1894 évi 12. t.c. az ily cselekmények ellen is oltalmat nyújt a mezőgazdasági területi vonatkozásban. Ez a törvény pénzbüntetés terhe alatt tiltja azt, hogy valaki a más földjére csontot, szemetet, elhullott állatot etc. vigyen, illetőleg elásson.

A magyar büntetőjog tehát a magánlaksértés megállapításánál a jog által védett területet kiszélesíti, s ez a széles területű védelem a magyar közjog szellemének tökéletesen megfelel. A magánlaksértés a régi magyar közjogban is ismert volt ugyanis, mint "invasio domorum nobilium".^{1.} A nemesség kiváltságos joga volt ez, amely kiváltság a nemesi jogoknak a nem nemes lakosságra való kiterjesztése alkalmával szintén kiterjesztetett az u.n. nemtelen lakosokra. Az állam-

1. Már az 1486. évi 15. t.c., majd egyebek között az 1723 évi 10. t.c. rendelkezik e tárgyban.

polgári jogegyenlőség elvének érvényesülése szülte minden állampogár számára ezt a jogot.

A magánlaksértés védelmi területének széles terjedelme kétségtelenül üdvös, azonban ennek a területnek mégis fix határokkal kell körülvettnek lennie. A végtelenbe nem nyulhat. Más szóval úgy is mondhatnók, a magánlakás védelme tulzásba nem mehet.

Ha a magyar büntetőjog a magánlaksértés ismérveként a fizikai ellenállás legyőzését tekintené, ha csak akkor fogná fel magánlaksértésnek a lakásba való bemenetelt, ha a tettes előbb a lakó fizikai ellenállását legázolta, a cselekmény határa bárki által constatálható éles vonal volna. Oly külső ismérv, mely első pillantásra különbséget von a magánlaksértés cselekménye és egyéb hozzá hasonló cselekmény között.

A magyar büntetőjog azonban nemcsak az erőszakos lakásbahatolást tekinti magánlaksértésnek, hanem az enélkül történő bemenetelt is, s így az erőszak könnyen constatálható mozzanatát, mint a

magánlaksértés egyedüli ismérvét elvesztette.

Mit tesz ez?

Azt, hogy a magyar büntetőjog által magánlaksértésnek tekintett cselekmény elhatárolása, fennforgásának megállapítása nem olyan könnyű feladat, mint volna akkor, ha csak az erőszakos behatolás számítana ilyen cselekménynek. Nem könnyen lehet felismerni a bűncselekmény határait. E határok megállapítása pedig igen fontos, s e végből oly ismérvről kell gondoskodni, amely sikerrel pótolja az elejtett erőszakos behatolás ismérvét.

A bűncselekmény meghatározásánál egyedül a lakásban lakó akarata ellen történő bemenetelt tekinteni a bűncselekmény ismérvének, nem helyes. Minden olyan bemenetel a lakásba, amely a lakó akaratával ellenkezik, magánlaksértésnek nem tekinthető.

Ha ezt a tételt acceptálnók, ugy magánlaksértés fennforgását kellene constatálnunk és ily bűncselekményért büntetnünk olyan esetekben is,

amikor a cselekmény, a bemenetel senkinek jogi érdekét nem sértené. Büntetni kellene akkor is, ha csupán bosszu, vagy zsarolás volna az indítvány megtételének alapja, illetőleg célja.

A törvény a magánlaksértés tekintetében olyan körülhatárolással nem szolgál, amely körülhatárolás kétséget ne hagyna hátra, ami azonban nem következtetési alap arra, hogy a cselekménynek valóban nincsenek különös ismérvei, s csak egyszerűen mindenféle bemenetelt az idegen lakásba, magánlaksértésnek kell felfogni és akként büntetni.

Önként felvetődik tehát a kérdés: mely ismérv, vagy ismérvek alapján lehet eldönteni, hogy in concreto forog-e fenn magánlaksértés, vagy sem akkor, ha valaki egy idegen lakásba bement?

Helyes válasz kétségkívül az lehet, hogy magánlaksértés esete ily bemenetel esetén csakis akkor forog fenn, ha az, aki abba a lakásba bement, laksértő, mondjuk így: magánlaksértő szándékkal ment be.

Mit érthetünk már most "magánlaksértő szándék" alatt?

Helyesen azt, hogy a lakásba bemenő egyén a lakásban lakó akarata ellen ment oda be és a pusztta bemenetelen tul a lakás lakójának eme önhatalmu jogellenes cselekedetével morális kárt kívánt okozni.

Ime a lakásba, a lakó akarata ellenére történő bárminő bemenetel a magánlaksértés tényállásdékát nem meríti ki. A bemenetel pusztán nem, csakis akkor magánlaksértés, ha abból a célból történik, hogy az illető magánlaksértést kövessen el. Vagyis a magánlaksértés fenn, vagy fenn nem forgása azon dől el, hogy mi célból ment be az idegen lakásba a tettes. Valójában tehát nem az a lényeges, hogy bement, hanem hogy miért ment be. Hogy ez így van, azt abból is constatalhatjuk, hogy - amint fenntebb láttuk - magánlaksértésnek volna minősithető az a cselekmény is, amikor a tettes be sem megy a lakásba, hanem csak a kaput döngeti, az ablak alatt zajong etc.,

egyszóval kívülről okoz a háziaknak kellemetlenséget, zavarja meg a házi nyugalmat. ^{1.}

Íme a magánlaksértés lényege nem abban van, hogy a bűncselekmény formális kriteriumai jelen vannak e, vagy sem, hanem abban, hogy a tettesnél, cselekménye elkövetése alkalmával meg volt e azon célzat, hogy a lakás lakójának békés házi nyugalját megzavarja. A magánlaksértésnél tehát a bűncselekményben rejlő támadás nem a lakás ellen, hanem annak lakója ellen intéztetik. A magánlaksértésnél tehát minden esetben vizsgálandó a célzat, mert ha ez nincs meg, a külső ismérvek fennforgása esetén sem beszélhetünk magánlaksértésről.

A magánlaksértés bűncselekményének egyik postulatuma tehát a célzatosság, az a szándék, hogy a tettes a lakás lakóját bemenetele által

1. jöllehet a magyar büntetőjog ezt nem tekinti magánlaksértésnek.

otthoni nyugalmaiban zavarni, s ezzel sérteni akarja.

Azonban nemcsak ez a követelmény áll fenn a magánlaksértést illetően, hanem az a másik is, amely egyébként más bűncselekménynél is követelmény, hogy a cselekménynek valamely jogtárgyat, a jog által védett tárgyat kell sértenie.

Ha valamely bűncselekményként végrehajtott cselekmény nem ér jogtárgyat, merthogy jogtárgy nem is létezik - bűncselekmény nem keletkezhetik.

A magánlaksértés esetében is így van. Ha a lakás lakója nincsen otthon, a lakásba bemenő idegen a magánlaksértés bűncselekményét nem követi, mert nem követheti el azon okból, hogy a lakó nem volt otthon, s így annak a házi békéhez való jogát, mint a jog által, a bűncselekmény crealásával védeni szándékolt tárgyat meg nem sérthette. Nem forog fenn delictum ennek megfelelően akkor sem, ha oly személy megy be a lakásba, a lakó távollétében, akinek a lakó a bemene-

telt megtiltotta, s e tilalomról a bemenetel ellen tiltakozó, otthon tartózkodó személyzet is tudott. A magánlaksértés esete nem forog fenn akkor sem, ha pl. a Debrecen sz. kir. Város Társadalmi Segítő Bizottsága által, a Népjóléti Hivatal pénztárába befizetett koldusváltság ellenében kiadott, a koldulást eltiltó tábla a lakás ajtaján ki van függesztve, de a koldus annak ellenére a lakásba bemegy.

Egyébként a lakó, mint magánember által a lakásba való bemenetelre vonatkozó tilalmi parancs áthágása csak abban az esetben tekinthető magánlaksértésnek, ha ez a tilalom a jog által védett tárgyra vonatkozik. Ha a magánember kiad egy ilyen tilalmi rendelkezést, de a tárgy, amelyre ez a tilalom vonatkozik nem jogtárgy, a tilalom nem fogja azt azzá tenni. A privát ember tilalma tehát, mely nem jogtárgyra vonatkozik, a büntetőjog sanctiojának bázisa nem lehet. Ha a magán ember az általa kibocsátott tilalom megszegője ellen vádat emel, nem elegendő neki a tila-

lom megszegését bizonyítaná, hanem bizonyítani kell, a megszegett tilalom által védeni szándékolt jogtárgy létét is. Sőt ezen felül bizonyítani kell azt is, hogy e komoly tilalmi rendelkezés arra az egyénre is szólt, aki azt megszegte.

A magánlaksértés büncselekményénél -mint látjuk- a tilalmi rendelkezés az a központi momentum, amely körül a büncselekményre vonatkozó vizsgálat mozog - pedig - ez a tilalom nem annyira lényeges, mint az a terrenum, amelyet a magánlaksértés megállapításával védeni akarunk. A tilalmi parancs túlzott fontossága helyett üdvösebb volna, az említett védelmi terület határai közé vonni olyan eseteket is, amelyek a védelemre rászorulnak, de ezen büncselekmény fogalmán kívül esnek az ellenük irányuló támadási cselekvények. Így míg adott esetben egy privát személy által kiadott tilalom áthágója büntetést nyer, addig nem büntethető e címen az, aki a templomba oly alkalommal megy be és

viselkedik tiszteletlenül, midőn ott Isten tisztelet nem tartatik. ^{1.}

A magánlaksértésnek tehát - ha összegezni kívánjuk eddigi szemlélődésünk eredményét - két oly ismérve van, amely a bűncselekmény létrejövetelekor szükséges. Az egyik ily követelmény az, hogy a tettesnél fennforogjon az a célzat, hogy a lakás lakóját otthoni békés nyugal-mában megzavarja. A másik pedig az, hogy a cselekmény valamely jogtárgy sérelmét okozza.

Ha mármost ezen kriteriumok valamelyike nincsen jelen, ugy magánlaksértés sem történt, s ezen a címen büntetést kiszabni nem lehet. A kriteriumok jelenlétére igen éber figyelem fordítandó, hiszen az immaterialis javakat sértő bűncselekmény esetében, az említett javaknak, mint a támadás tárgyainak pontos definialása hiányzik. Nem ugy, mint a materialis javak ese-

^{1.} az Isten-tiszteletek megzavarása külön bűncselekmény típus.

tében, ahol a bűncselekmény által veszélyeztetett javak pontosan körül vannak írva. Az immaterialis javakat veszélyeztető bűncselekmények esetében a törvényalkotó a bűncselekmény által veszélyeztethető, megtámadható javakat nem írja körül, hanem azoknak megállapítását, a tudománytól várja. Az ilyen bűncselekmények tartalmát tehát a tudomány vizsgálja és állapítja meg.

A magyar büntetőjog a magánlaksértés tekintetében, a védelmet illetően mindenestre messze elment azáltal, hogy a lakásba való simpla bemenetelt, ha az a lakó akarata ellenére és laksértő szándékkal történik, magánlaksértésnek tekinti.

A magánlaksértés és a hozzá hasonló constructioju bűncselekmények.

A magánlaksértés bűncselekménye sajátos szerkezetével nem egyedül álló a bűncselekmény típusok között. Vannak bűncselekmények, melyek figyelmet érdemelnek eme rokon szerkezetük alap-

ján akkor, amikor a magánlaksértést vizsgáljuk.

Azokat a követelményeket, amelyek a magánlaksértést azzá teszik, itt is feltaláljuk.

Amint a magánlaksértésnél, minden a lakó akarata ellenére történő bemenetel nem tekinthető a bűncselekmény elkövetésének, úgy példának okáért a levéltitok megsértése sem követtek el akkor, ha a felbontott borítékban nem volt levél. A zárt boríték felbontása egymagában a bűncselekmény elkövetéséhez nem elegendő. A külső kriteriumok fennforgása itt sem elegendő a bűncselekmény létrejöttének megállapításához. Nem formális delictum ez sem, ép úgy, mint a magánlaksértés nem az.

A célzat; a dolus specialis és a jogtárgy jelenléte, mint a bűncselekmény essentialis kelte megkivántatik, a magánlaksértéshez hasonló szerkezetű azon bűncselekménynél is, amelynek becsületsértés a megjelölése.

A célzat, azaz a becsületsértő kijelentés oly szándékkal történő megtétele, hogy azzal a

sértett becsületét valóban sértse a tettes, megkivántatik, jöllehet a törvény a becsületsértés fogalmi meghatározásánál azt expressis verbis nem mondja. Hogy a dolus specialis a becsületsértésnél is, miként a magánlaksértésnél a bűncselekmény létéhez megkivántatik, onnan is kiviláglik, hogy a becsületsértő kifejezések, ha közeli barátok egymás közötti közvetlen érintkezéséből folyóak és keresetlen modoruk kifejezői; becsületsértésnek nem tekinthetők.

Am a becsületsértésnél, hasonlólag a magánlaksértéshez nemcsak a célzatosság kivántatik meg, hanem a jogtárgy létele is. Ha valaki becsületsértő kifejezéssel élt oly szándékkal, hogy embertársát becsületében kissebbitse, de az így megtámadott embernek becsülete, mint a bűncselekmény által megsérthető jogtárgy, nincsen - bűncselekmény sem lehet.

Ugyancsak parallellitás vonható a magánlaksértés és a tulajdon elleni bűncselekmények között is. A dolus specialis, a célzat ugyanugy

követelmény a tulajdon elleni bűncselekményeknél is, mint a magánlaksértésnél. Ha valaki a más dolgát elveszi, ez az elvétel nem bűncselekmény magában véve. Ahhoz, hogy jogsértő cselekmény legyen, szükséges az elvételen, pontosabban az elvételre irányzott szándékon tuli ama szándék is, hogy azt a dolgot az eltulajdonítás célzatával vegye el. Ime a más dolognak pusztán elvételét a dolus specialis avatja bűncselekménnyé. A Btk. tehát a dolog elvétele ellen nem nyújt oltalmat, csak az eltulajdonítási szándéku elvétel ellen védi a dolgot.

Ha valaki ^{1.} tilalmat bocsát ki arra vonatkozólag, hogy az ő dolgait senkinek felfogni, kezébe venni nem szabad, az eltulajdonítási szándék nélküli, de a tilalom megszegésével történő elvétel nem lesz bűncselekmény épen úgy, mint az a lakásba történő bemenetel, amelynek jogsértő célzata nincsen, de tilalom ellenére

1. pl. egy kereskedő.

történik.

Ezen összehasonlitásokból is kiviláglik, hogy az érintett cselekmények magukban véve bűncselekmény létrejöttét nem jelentik, azzá az ily cselekmények csak akkor válnak, ha a dolus specialis jelen van és a támadás jogtárgyat ért, azaz jogtárgy van.

Kétségtelen az, hogy a magánlaksértés minősített esetében is kelléke a bűncselekménynek a célzat és a jogtárgy létele, azonban a minősített esetben ennek a kihangsúlyozása különösen azért nem szükséges, mert hiszen a lakásba való behatolás a magánlaksértés szándékát ecclatánssá teszi. Nyilvánvaló ugyanis, hogy ha valaki idegen lakásba valaminő uton behatol, /pl. álkulccsal/, hogy nála a bemenetelnek laksértő célzata van.

A magánlaksértés bűncselekményének creálásával a törvény a házjogot, az otthon békés nyugalmát, mint az ember immaterialis javát kívánja oltalmazni. Ezen oltalom minél szélesebb te-

rületre való kiterjesztése helyes, azonban ez a széleskörű védelem nem mehet odáig, hogy egyéni különbségekből fakadó tilalmi rendelkezéseket sanctionáljon.

A magánlaksértés viszonya egyéb
bűncselekményekhez.

A magánlaksértéssel kapcsolatban felmerül az a problema, hogy olyan esetekben, amikor egyéb, a magánlaksértésnél súlyosabb bűncselekmény követtetik el, azok mellett a magánlaksértés külön megállapítható-e.

Az az accessorius jellegű problema ez, hogy olyan esetekben, amidőn a házba való bemenetel egy más bűncselekmény végrehajtását célozza, a végrehajtott, rendszerint súlyosabb, delictum mellett a magánlaksértés is fennforog e.

A kérdés eldöntése azon az alapon történhet csakis, hogy a magánlaksértés létrejöt-

téhez megkivántatik e a célzat, vagy sem. Ha a célzat nem kivántatnék meg, úgy az ilyen bűncselekmények esetén a magánlaksértés szükségképen megállapítandó. Ha a lakásba való pusztá bemenetel magánlaksértés, úgy a valamely bűncselekmény elkövetése érdekében történő bemenetel is annak, vagy annak is tekintendő.

Ha azonban a magánlaksértés bűncselekményét létrejöttek csak akkor tekintjük, ha a lakásba bemenőnél a laksértő szándék, mint specialis dolus fennforgott, úgy például a rablás céljából lakásba hatoló tettes magánlaksértő cselekményét, a rablás mellett meg nem állapíthatjuk, minthogy az ő cselekménye nem a magánlaksértésre, hanem a rablásra irányult. Nem foghat fenn magánlaksértés, mert az ahhoz szükséges dolus specialis hiányzik.

Annak a kérdésnek eldöntésénél tehát, hogy egyéb bűncselekménnyel kapcsolatban a magánlaksértés megállapítható e, irányadó elv az, hogy

magánlaksértésről szó csak abban az esetben lehet, ha a lakásba való bemenetel a laksértésre irányzott dolussal történt.

Ugyancsak felvetődhetik az a gondolat is a magánlaksértéssel kapcsolatban, hogy olyan esetekben, amikor a lakásba valaki más bűncselekmény elkövetése céljából behatol, de a tervezett cselekményt nem hajtja végre, hanem attól visszalép, a magánlaksértés megállapítható e. Az a bemenetel a lakásba, melynek célja nem magánlaksértés volt, mint magánlaksértés terhére írható e a tettesnek akkor, ha ő az eredetileg tervezett bűncselekménytől visszalépett.

Ennél a problémánál ugyanugy, mint az előzőnél a megoldás kulcsa a specialis dolusban rejlik. Ha ugyanis a magánlaksértés létrejöttéhez nem tekintjük szükségesnek a célzatot, úgy az olyan esetben, amidőn a tervezett bűncselekmény véghez nem vitetett, a tettes magánlaksértésért mégis büntetendő lesz. A bűncselekménytől való elállása csak a végrehajtani szándékolt, de

végre nem hajtott bűncselekmény elkövetőjére kimért büntetés alól való menekülést biztosítja, de a lakásba való bemenetel, mint magánlaksértés, büntetéssel lesz sújtva.

Igy azonban a törvényalkotó ama szándéka, hogy a bűncselekménytől való elállás büntetlenséget involváljon, hajótörést szenvedne azáltal, hogy a lakásba való puszta bemenetelt magánlaksértésnek minősitenők.

Abban az esetben azonban, ha a magánlaksértés szükséges kriteriumának tekintjük a dolus specialist, úgy a tervezett bűncselekménytől való elállás a teljes büntetlenséget fogja eredményezni, minthogy magánlaksértés - a dolus hiánya miatt - ilyen esetben nem forog fenn.

Mindez azonban mélyebben megfontolva olyannak látszik, mintha az immaterialis javak elleni támadások a materialiak ellen intézett támadásokkal szemben másodrangú jelentőségűek volnának. Olyképp tűnik fel, mintha az immaterialis emberi javak az anyagiakkal szemben ki-

sebb védelemben részesülnének a jog részéről.

Valójában nem így van. Az immaterialis javak ugyanugy védetnek a jog által, mint a materialisak. Azonban az immaterialis javak azok ellen oltalmazandók, akik embertársaikat efajta javaikban akarják megkisebbiteni. Nincs azonban értelme olyanok ellen védeni, akik azok ellen támadást intézni nem is szándékoztak. Akiknek célja valamely anyagi jószág elvétele etc., de az immaterialiák elleni támadásra nem is gondoltak. Ilyen esetben az elkövetett súlyos és anyagi javak ellen irányuló bűncselekedet absorbeálja az immaterialiák megsértését. Ha pedig a tettes a tervezett bűncselekménytől eláll, magánlaksértésért sem lehet büntetni. Ha tehát valaki egy - a materialis emberi javak ellen irányuló cselekedetet tervez, s annak előkészületi cselekményeként egy immaterialis jószág mint jogtárgy elleni cselekedetet követ el, akkor a büntetés ki, vagy ki nem szabása tekintében mindég az a bűncselekmény az irányadó, a-

melyet a tettes tervezett, de tőle elállt.

Természetesen nem jelentheti ez azt, hogy a magánlaksértés külön beszámítása egyéb bűncselekmény mellett minden esetben mellőzendő. Olyan esetekben ugyanis, midőn az egyéb bűncselekmény elkövetése céljából történt bemenetel esetén a tettesnél a laksértő célzat fennforgott, a bemenetel magánlaksértésként büntetendő.

A magánlaksértés a bűncselekmények hármias felosztásában.

A magánlaksértés immaterialis jogtárgy elleni bűncselekmény. Mint ilyen, nem tartozik a legsúlyosabb bűncselekmények közé. A magánlaksértés némely eseteinél a jogsérelem alig constatalható, mégsem tartozik a bűncselekmények legenyhébb fajtái közé.

Annnyit jelent ez, hogy a trichotomiában a

magánlaksértés a középső graduson áll. A magánlaksértés vétség.

Ha tehát a magánlaksértés súlyosságát vizsgáljuk, ugy constatálhatjuk, hogy az, vétség természetével bir, s a vétségi büncselekményekhez füzött jogconsequentiaákkal jár.

Kérdés mármost, hogy a magánlaksértés vétségi sulya nem túlzott e. A magánlaksértés vétséggé crealása nem jelenti e azt, hogy a magánlaksértés konkrét sulyosságával aránytalan következményekkel jár?

Megvan ugyan az orvossága annak, hogy a sulyosabb büncselekmények sulyossága, illetve annak következménye csökkenjen. Ezt a célt szolgálja a correctionalisatio intézménye. Ez a subsidiarius jogintézmény azonban a magánlaksértés esetében a sulyosság enyhítésére alkalmatlan természetesen, lévén a correctionalisatio a büntettek következményeinek enyhítésére való jogeszköz.

A csekélyebb sulyu büncselekmények con-

sequentiainak enyhítését lehetővé tevő decorrectionalisatio a magyar büntetőjogban ismeretlen. Kétségtelen az, hogy a decorrectionalisatio száműzése a magyar büntetőjogból, az individualisáló képesség rovására esik. Nyilvánvaló ugyanis, hogy a magyar büntetőjog a bűncselekmények individualisálását oly fokban nem viheti keresztül, mint a decorrectionalisatio intézményét elfogadó jogrendszerek. ^{1.}

Igaz, másfelől az is, hogy a decorrectionalisatoi hiányát elviselhetővé teszi az, hogy a büntetés csekély, s így a decorrectionalisatioval elérhető céltól nem nagy távolság választ el. A decorrectionalisationak a magyar büntetőjogból való kizárását természetszerűvé teszi emellett még az a nézet is, hogy a kisebb súlyú bűncselekmények között nem szükséges oly gondos osztályozás, mint aminő szükséges a súlyo-

^{1.} például a francia.

sabb bűncselekmények tekintetében.

Pedig akármilyen csekély büntetést is szenvedett el valaki, az ily csekély büntetés is éppen úgy büntetett előéletűvé teszi őt, mint a súlyos bűncselekményért elszenvedett súlyosabb büntetés.

Ha ehhez még hozzávesszük azt, hogy a büntetett előéletű egyének nyilvántartatnak, világossá válik előttünk, hogy a magánlaksértés csekély bűncselekményéért járó jelentéktelen büntetés milyen súlyos következményekkel járhat. Különösen súlyos következményei lehetnek annak az olyan személyeknél, akik közhivatali functiot végeznek. Olyan személyeknél, akiknél az általuk betöltött állás testületi postulatumi sértetnek meg az elkövetett - bár csekély súlyu - bűncselekmény által. A közhivatalnoknál például megvizsgálja a felettes hatóság, hogy az elkövetett tett, illetőleg az alapján kiszabott büntetés a közhivatalnoki állás betöltésével összefér e. A testületi becsület

makulátlan jellegét különös gonddal fenntartó katonatiszti kar tagjaira természetesen egy esetleg jelentéktelen magánlaksértési esetnek a felettes parancsnokság tudomására való jutása katasztrofális következményekkel járhat.

Íme tehát a magánlaksértés bűncselekménye - épen esetleges súlyos következményei miatt nagyobb figyelmet érdemel. A bűnösség kérdése szorgosabban vizsgálendő, s, ha tekintetben az ítélkező bírónak kételyei támadnak, megnyugtatótásául nem szolgálhat, hogy a büntetés ugysen súlyos, mert az enyhe büntetések is távolabbra kiható következményekkel járnak.

A magánlaksértés jogconsequentiai problémáját vizsgálva, az említettek megfontolása mellett üdvösnek ígérkeznek egy olyan megoldás mely szerint a kisebb súlyu cselekmények büntetőjogi consequentiák nélküli büntetésekkel súlytatnának. A magánlaksértés ilyen büntetési rendszer mellett nem involválna oly súlyos következményeket. A súlyos következmények elhá-

ritására alkalmas lenne az államnak olyan intézkedése, amely nem volna kriminalis karakterű.

Ha a magyar büntetőjog a magánlaksértést olyan cselekménynek fogná fel, mint, ilyen, a "custodia honesta"-val^{1.} és a számos szolgálati ágban otthonos fegyelmi büntetéssel analog büntetéssel járó delictumot, ugy annak hatása nem jelentkeznék a közzolgálati állásokkal való összeférhetetlenségként.

A magánlaksértés ilyen felfogása a magyar büntetőjogban az 1843. évi javaslatban érvényesült. Ez a javaslat lehetővé tette a magyar állam büntetőhatalmának oly érvényesülését, mely mellett a csekély súly bűncselekményt elkövetettek nem bélyegeztettek meg. A magyar javaslat e téren megelőzte Európát, s örök documenta marad a magyar jogászi genialitásnak.

= = = 0 = = =

1. az államfogházzal.

T a r t a l o m .

Bevezető 3. oldal.

A magánlaksértés 4. "

A magánlaksértés és a hozzá hasonló
constructioju büncselekmények 23. "

A magánlaksértés viszonya egyéb
büncselekményekhez 28. "

A magánlaksértés a büncselekmények
hármias felosztásában 33. "

----- 0 -----

Felhasznált forrásmunkák:

- I. Jog. 1886 év. 14. szám
/Vajthay K. fejtegetései./
- II. Magyar Igazságügy. XXV.
- III. Jogtudományi közlöny.
1886 évi 13. szám.
/Csemegi Károly fejtegetései. /
- IV. Jogtudományi közlöny.
1886 év, 16., 17. szám.
/Dell' Adami Dezső fejtegetései./
- V. Jogtudományi közlöny.
1894 év. 13. szám.
/Heil Fausztin fejtegetései./

== = 0 = = =

